

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Έκθεση εσωτερικής αξιολόγησης

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
“ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ: ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ”
2014-2015

Επικ. Καθηγήτρια Μαρία Συμεωνάκη

ΑΘΗΝΑ '16

Copyright © Μαρία Συμεωνάκη, 2016.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν το συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών.

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα την κ. Αγγελική Καζάνη, η οποία εκπονεί τη διαδακτορική της διατριβή στο Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής για την πολύτιμη βοήθειά της στην επεξεργασία των στοιχείων.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	4
Παρουσίαση των αποτελεσμάτων.....	12
Συμπεράσματα.....	19
Βιβλιογραφία.....	20
<i>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ</i>	21
Ερωτηματολόγιο.....	22

Εισαγωγή

Στο Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής λειτουργεί από το ακαδημαϊκό έτος 2014-2015 Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.) με τίτλο «Κοινωνική Πολιτική: Μέθοδοι και Εφαρμογές» (ΦΕΚ 1955.τΒ.18.07.2014). Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.) «Κοινωνική Πολιτική: Μέθοδοι και Εφαρμογές» είναι διάρκειας τριών εξαμήνων και αντικατέστησε το διετές Π.Μ.Σ. «Μεθοδολογία και Εφαρμογές στην Κοινωνική Πολιτική» το οποίο λειτούργησε κατά τα ακαδημαϊκά έτη 2006-2007 έως 2013-2014. Το Π.Μ.Σ. έχει ως αντικείμενο την ανάδειξη και τη μελέτη της διεπιστημονικότητας των ζητημάτων που άπτονται της κοινωνικής πολιτικής, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στη βαθύτερη γνώση των μεθοδολογικών εργαλείων και των εφαρμογών που είναι απαραίτητα για την άσκηση κοινωνικής πολιτικής και σε αυτή τη βάση αρθρώνεται και το πρόγραμμα σπουδών. Όπως αναφέρεται και στον οδηγό σπουδών του Π.Μ.Σ. ο στόχος του είναι διττός:

1. Πρώτος στόχος είναι η παροχή εξειδικευμένων επιστημονικών γνώσεων σε ζητήματα μεθοδολογίας κοινωνικών ερευνών, σχεδιασμού και αξιολόγησης προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής με εκτεταμένη χρήση Η/Υ (πληροφορική και των σχετικών πακέτων, SPSS κ.ά.) και
2. Δεύτερος στόχος είναι η εισαγωγή και η καθοδήγηση των μεταπτυχιακών φοιτητών στην επιστημονική έρευνα σε γνωστικά πεδία της κοινωνικής πολιτικής (εργασία και απασχόληση, κοινωνική ασφάλιση και κοινωνική προστασία, ανισότητες και κοινωνική συνοχή, κλπ) με τρόπο ώστε να αποκτήσουν την ικανότητα να κατανοούν και να ερμηνεύουν την ύπαρξη και

την εξέλιξη των προβλημάτων στα πεδία της κοινωνικής πολιτικής, καθώς και να σχεδιάζουν και να εκπονούν, τόσο την έρευνα, όσο και να προτείνουν την εφαρμογή των αναγκαίων πολιτικών με την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων τους.

Το Π.Μ.Σ. οδηγεί στην απόκτηση γνώσεων στην κοινωνική πολιτική (ΚΠ) και σε αυτή τη βάση αρθρώνεται και το πρόγραμμα σπουδών. Οι σπουδές καλύπτουν συνολικά τρία εξάμηνα. Τα δύο πρώτα εξάμηνα περιλαμβάνουν υποχρεωτικά και μαθήματα επιλογής και το τρίτο εξάμηνο είναι αφιερωμένο στην εκπόνηση της διπλωματικής εργασίας από κάθε φοιτητή.

Τα μαθήματα, η διδακτική και ερευνητική απασχόληση, οι πρακτικές ασκήσεις και οι κάθε άλλου είδους εκπαιδευτικές και ερευνητικές δραστηριότητες για την απονομή των τίτλων ορίζονται ως εξής:

Στο Α΄ και Β΄ εξάμηνο σπουδών προσφέρεται κοινός κορμός υποχρεωτικών μαθημάτων - με εξαίρεση τα μαθήματα «Θεωρίες αγοράς εργασίας» και «Κοινωνική θεωρία και κοινωνική πολιτική» από τα οποία θα επιλέγεται το ένα ανάλογα με την επιλογή του κύκλου μαθημάτων του Γ΄ εξαμήνου (Πίνακας 1). Στο Γ΄ εξάμηνο σπουδών υπάρχουν δύο κύκλοι μαθημάτων. Οι φοιτητές θα επιλέγουν τον έναν από τους δύο κύκλους και τα τέσσερα από τα πέντε προσφερόμενα μαθήματα του κύκλου. Παρόλα αυτά, στις περιπτώσεις όπου οι φοιτητές επιθυμούν να εκπονήσουν τη διπλωματική τους εργασία σε ένα αντικείμενο που άπτεται και των δύο κύκλων μαθημάτων, μπορούν να επιλέξουν μαθήματα από τον κύκλο της επιλογής τους και ένα μάθημα από τον άλλο κύκλο.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 Προσφερόμενα μαθήματα

Α΄ ΕΞΑΜΗΝΟ	
ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ECTS
Στατιστικές μέθοδοι στην κοινωνική έρευνα I	8
Ποιοτικές μέθοδοι στην κοινωνική έρευνα	7
Σχεδιασμός και αξιολόγηση προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής	8
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ	
Από τα παρακάτω δύο (2) μαθήματα επιλέγεται ένα (1) ανάλογα με την επιλογή του κύκλου μαθημάτων του Β΄ εξαμήνου.	
Θεωρίες αγοράς εργασίας	7
Κοινωνική θεωρία και κοινωνική πολιτική	7
ΣΥΝΟΛΟ Α΄ ΕΞΑΜΗΝΟΥ	30
Β΄ ΕΞΑΜΗΝΟ	
ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ	
Στατιστικές μέθοδοι στην κοινωνική έρευνα II	9
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ	
Από τους παρακάτω δύο κύκλους μαθημάτων επιλέγεται ένας (1) από τους δύο (2) κύκλους και τρία (3) από τα προσφερόμενα μαθήματα του κύκλου	
Α΄ κύκλος μαθημάτων: Εργασία και πολιτικές απασχόλησης	
Σχεδιασμός και αξιολόγηση πολιτικών απασχόλησης	7
Συνθήκες εργασίας, οργάνωση της εργασίας και νέες τεχνολογίες	7
Εργασιακές σχέσεις και νέα εργασιακά πρότυπα	7
Μετανάστευση και εργασία	7
ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΟ ΣΥΝΟΛΟ Α΄ κύκλου	21
Β΄ κύκλος μαθημάτων: Κοινωνική προστασία και κοινωνική συνοχή	
Μεθοδολογικές προσεγγίσεις της κοινωνικής συνοχής στον αστικό χώρο και την ύπαιθρο χώρα	7
Πληθυσμός και κοινωνική πολιτική: μεθοδολογικές προσεγγίσεις και εφαρμογές	7
Σχεδιασμός και αξιολόγηση των πολιτικών ισότητας των φύλων	7
Πολιτικές στην Ανώτατη Εκπαίδευση και στην εκπαίδευση ενηλίκων / διά βίου μάθηση	7
ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΟ ΣΥΝΟΛΟ Β΄ κύκλου	21
ΣΥΝΟΛΟ Β΄ ΕΞΑΜΗΝΟΥ	30
Γ΄ ΕΞΑΜΗΝΟ	
Διπλωματική εργασία	30
ΣΥΝΟΛΟ Γ΄ ΕΞΑΜΗΝΟΥ	30

Στο Γ΄ εξάμηνο γίνεται η εκπόνηση της διπλωματικής εργασίας και η υποστήριξή της στο πλαίσιο ειδικού σεμιναρίου. Από τους 10 φοιτητές που αποφοίτησαν από το Π.Μ.Σ. κατά το ακ. έτος 2014-2015, οι 5 ακολούθησαν την κατεύθυνση “Εργασία και πολιτικές απασχόλησης” και οι 5 την κατεύθυνση “Κοινωνική προστασία και κοινωνική συνοχή”.

Η διάχυση της επιστημονικής πληροφορίας, των εργασιών και των αποτελεσμάτων του Π.Μ.Σ. αποτελεί σημαντική προτεραιότητα του Τμήματος. Για την επίτευξη αυτού του στόχου φοιτητές του Π.Μ.Σ. συμμετέχουν στον κύκλο διαλέξεων που διοργανώνει το ΚΕΚΜΟΚΟΠ (Κέντρο Κοινωνικής Μορφολογίας και Κοινωνικής Πολιτικής, Πάντειο Πανεπιστήμιο) καθώς και σε ημερίδες και διεθνή συνέδρια.

Επιπλέον ενημερώνεται η δικτυακή πύλη της βιβλιοθήκη με όλες τις διπλωματικές εργασίες των φοιτητών που ολοκληρώνουν το Π.Μ.Σ. μέσω του Πάνδημου, των Πανεπιστημιακών Δημοσιευμάτων του Παντείου Πανεπιστημίου.

Οι εκθέσεις αξιολόγησης του Π.Μ.Σ. που λειτούργησε κατά τα ακαδημαϊκά έτη 2006-2008, 2007-2009, 2008-2010, 2009-2011, 2010-2012, 2011-2013 διατίθενται στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://www.koinpolpanteion.gr/met_axiol.htm

Ιδιαίτερη σημασία και στην παρούσα αξιολόγηση δόθηκε στην εύρεση των παραγόντων που θα μπορούσαν να συντελέσουν στη βελτίωση του Π.Μ.Σ. συνολικά. Επιμέρους σκοπός ήταν η εξακρίβωση του κατά πόσον η οργάνωση και η λειτουργία του Π.Μ.Σ. ανταποκρίνονται στους υιοθετημένους ερευνητικούς και εκπαιδευτικούς σκοπούς του Παντείου Πανεπιστημίου, αλλά και συμβαδίζουν με τα μεθοδολογικά πρότυπα και τις εξελίξεις των επιστημών που θεραπεύει. Κάτω από αυτό το πρίσμα αξιολογήθηκαν οι βασικές συνιστώσες του Π.Μ.Σ. και ανιχνεύτηκαν νέα στοιχεία που μπορούν να συνεισφέρουν θετικά στην πορεία του, βασιζόμενοι και στις προηγούμενες εκθέσεις αξιολόγησης. Στο παρόν κείμενο επιχειρείται μία ανάλυση των απαντήσεων των φοιτητών/τριών του Π.Μ.Σ.

Στον Πίνακα 2 και 3 παρουσιάζονται ο αριθμός των αιτήσεων, οι προσφερόμενες θέσεις, οι εισακτέοι και οι απόφοιτοι του Π.Μ.Σ. καθώς και η κατανομή της βαθμολογίας του διπλώματος ειδίκευσης των αποφοίτων αντίστοιχα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2 **Αριθμός αιτήσεων, προσφοράς θέσεων, εισακτέων και αποφοίτων**

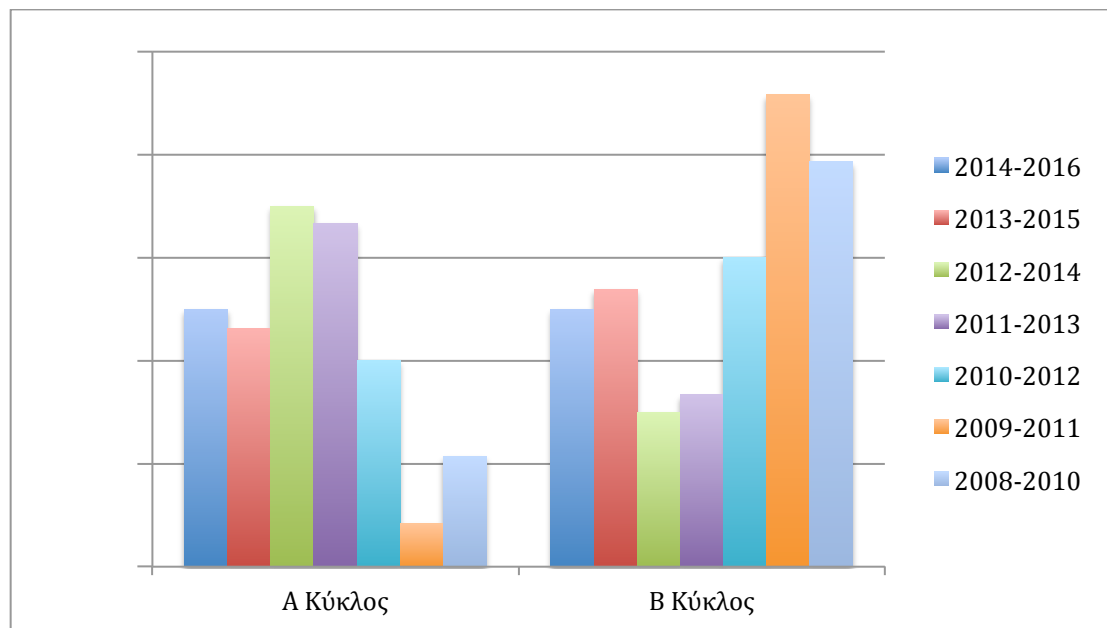
	2014- 2015	2013 - 2015	2012 - 2014	2011 - 2013	2010- 2012	2009- 2011	2008- 2010	2007- 2009
Αιτήσεις (α+β)	22	22	12	24	32	15	25	38
(α) Πτυχιούχοι του Τμήματος	7	7	3	6	14	9	12	20
(β) Πτυχιούχοι άλλων Τμημάτων	15	15	9	18	18	6	13	18
Εγγραφέντες (α+β)	12	15	11	12	19	12	17	14
(α) Πτυχιούχοι του Τμήματος	4	6	3	5	10	7	10	9
(β) Πτυχιούχοι άλλων Τμημάτων	6	7	7	7	9	5	7	5
Προσφερόμενες θέσεις	20	20	20	20	20	20	20	20
Απόφοιτοι	10	13	10	12	15	11	14	10

ΠΙΝΑΚΑΣ 3 Κατανομή βαθμολογίας του διπλώματος ειδίκευσης των αποφοίτων στο Π.Μ.Σ.

Έτος	Αριθμός αποφοίτων	5.0-5.9	6.0-6.9	7.0-8.4	8.5-10.0
2008	18	0	5	13	0
2009	10	0	1	8	1
2010	14	1	3	8	2
2011	11	0	2	6	3
2012	15	0	4	7	4
2013	12	0	1	8	3
2014	10	0	0	8	2
2015	13	1	1	11	0
	9	0	0	7	2
Σύνολο	112	2	17	76	17

Στο Σχήμα 1 παρουσιάζεται η κατανομή των φοιτητών ανά κύκλο σπουδών.

ΣΧΗΜΑ 1 Κατανομή των φοιτητών ανά κύκλο σπουδών. Μεθοδολογία

Όπως ήδη αναφέρθηκε, σκοπός της προσπάθειας αυτής είναι η επισήμανση σημείων που χρήζουν βελτίωσης και ο προσδιορισμός των βημάτων που μπορούν να οδηγήσουν προς αυτήν την κατεύθυνση. Η αξιολόγηση ήταν **αθροιστική** (ή αλλιώς ανακεφαλαιωτική) που σημαίνει ότι διενεργήθηκε μετά το πέρας του προγράμματος και χρησιμεύει στη συνόψιση αυτού που έχουμε πετύχει. Η συλλογή αθροιστικών πληροφοριών βοηθάει στην εύρεση πιθανών αιτιών «αποτυχίας» και στην εξέταση της βελτίωσης της κατάστασης. Στην παρούσα αξιολόγηση χρησιμοποιήθηκε ειδικά διαμορφωμένο ερωτηματολόγιο, το οποίο κατασκευάστηκε από τη Σ.Ε. του Π.Μ.Σ. και εγκρίθηκε από τη Γ.Σ.Ε.Σ. (22/10/2008). Το ερωτηματολόγιο αυτό είχε χρησιμοποιηθεί και στις έξι προηγούμενες αξιολογήσεις του Π.Μ.Σ. και διανεμήθηκε ηλεκτρονικά στους μεταπτυχιακούς φοιτητές που ολοκλήρωσαν το πρόγραμμα. Για την κατασκευή του ερωτηματολογίου η Σ.Ε. ακολούθησε τους γενικούς κανόνες περί συγγραφής ερωτηματολογίων (Robson, 2008), αφού μελέτησε ερωτηματολόγια που έχουν συνταχθεί για αντίστοιχο σκοπό, τόσο στην Ελλάδα, όσο και στο εξωτερικό. Η Επιτροπή έκρινε ως καταλληλότερο το ερωτηματολόγιο που έχει χρησιμοποιηθεί στο King’s College London (KCL), University of London και παρατίθεται στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

www.kcl.ac.uk/content/1/c4/30/51/evaluation.doc.

Το ερωτηματολόγιο που συμπλήρωσαν οι φοιτητές/φοιτήτριες παρατίθεται στο Παράρτημα και ζητά από τους φοιτητές/τριες να αξιολογήσουν τους εξής βασικούς άξονες του Π.Μ.Σ.:

- **Περιεχόμενο και ακαδημαϊκό επίπεδο του προγράμματος**

Στις ερωτήσεις που αντιστοιχούν σ’ αυτόν τον άξονα, ζητήθηκε από τους φοιτητές να αξιολογήσουν συνολικά το πρόγραμμα και το ακαδημαϊκό επίπεδό του.

- **Ακαδημαϊκό επίπεδο των φοιτητών και εμπειρία από το Π.Μ.Σ.**

Ο άξονας αυτός αξιολογεί την άποψη των φοιτητών για το ακαδημαϊκό επίπεδο των συμφοιτητών τους. Στις απαντήσεις των φοιτητών μπορεί να ανιχνευτεί η άποψή τους για τον τρόπο εισαγωγής των φοιτητών στο Π.Μ.Σ., για τα κριτήρια και τις προϋποθέσεις εισαγωγής τους.
- **Διδακτικό προσωπικό και διδασκαλία**

Ένα σημαντικό σημείο που εξετάζεται είναι η επαφή των καθηγητών με τους φοιτητές, η διαθεσιμότητά τους, καθώς και το αν ενεργοποιούσαν τους φοιτητές κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Επιπλέον εξετάζεται κατά πόσο η διδασκαλία ήταν κατανοητή, με σωστό ρυθμό, ενδιαφέρουσα, καλά οργανωμένη και υποστηριζόταν από οπτικο-ακουστικά μέσα.
- **Η επίβλεψη της διπλωματικής εργασίας**

Στις ερωτήσεις του επόμενου άξονα εξετάζεται η ποιότητα της επίβλεψης της διπλωματικής εργασίας των φοιτητών. Πιο συγκεκριμένα, ζητείται από τους φοιτητές να διευκρινίσουν αν η επίβλεψη των διπλωματικών τους εργασιών ήταν διαρκής, επαρκής και ικανοποιητική.
- **Προτάσεις βελτίωσης του Π.Μ.Σ.**

Ο τελευταίος άξονας αποτελείται από τις τέσσερις τελευταίες ερωτήσεις, προσπαθεί να αποτυπώσει τα αρνητικά και θετικά στοιχεία του προγράμματος, ζητώντας από τους φοιτητές να κατονομάσουν το στοιχείο που δεν θα επιθυμούσαν να αλλάξει στο Π.Μ.Σ. και εκείνο που θα ήθελαν περισσότερο να αλλάξει. Επιπλέον εξετάζεται η άποψη των φοιτητών σχετικά με το ποια πεδία θα έπρεπε να προστεθούν στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα ή να αναπτυχθούν περισσότερο, και ποια να αφαιρεθούν ή να αναπτυχθούν λιγότερο.

Παρουσίαση των αποτελεσμάτων

Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα αποτελέσματα, όπως αυτά προκύπτουν από την προσεκτική ανάγνωση των απαντήσεων όλων των φοιτητών/τριών που ανταποκρίθηκαν θετικά στο κάλεσμα της Σ.Ε. και κατέθεσαν τα συμπληρωμένα ερωτηματολόγιά τους στη Γραμματεία του Τμήματος.

- **Περιεχόμενο και ακαδημαϊκό επίπεδο του προγράμματος**

Όπως προκύπτει από την ανάλυση των απαντήσεων των φοιτητών οι φοιτητές/τριες αξιολογούν το Π.Μ.Σ ως «πολύ καλό», «καλό» ή «μέτριο». Πιο συγκεκριμένα 6/7 φοιτητές/τριες αναφέρουν ότι το Π.Μ.Σ. ήταν “καλό” και 1/7 ότι ήταν μέτριο.

Οι φοιτητές/τριες εν γένει αναφέρουν ότι:

- Το Π.Μ.Σ. κάλυψε τις προσδοκίες μου,
- Το Π.Μ.Σ. ανταποκρίθηκε πλήρως στο προσχέδιο που είχα διαβάσει κατά τη διαδικασία επιλογής μεταπτυχιακού. Τα μαθήματα και ο διαχωρισμός σε συγκεκριμένες κατευθύνσεις είναι πολύ σημαντικά για περαιτέρω εξειδίκευση και γνώση,
- Σε σχέση με το αντικείμενο του προγράμματος το Π.Μ.Σ. ήταν το κατάλληλο,
- Ωστόσο, θα μπορούσε να δεχθεί βελτιώσεις όσον αφορά τα μαθήματα.

Ένας/μία φοιτητής/τρια που δίνει την επιλογή «μέτριο» πιστεύει πως υπήρξε ανυπαρξία εκπαιδευτικού υλικού σε κάποια μαθήματα και πως δεν πραγματοποιήθηκαν σωστά τα μαθήματα.

Επίσης, σχετικά με το ακαδημαϊκό επίπεδο του Π.Μ.Σ., 6/7 πιστεύουν ότι ήταν ανάλογο των προσδοκιών τους. Οι φοιτητές/τριες αναφέρουν πως το αντικείμενο του Π.Μ.Σ. βοηθάει ώστε να είναι αρκετά υψηλό το επίπεδο και να έχει ενδιαφέρον, ότι θα μπορούσε να είναι λίγο καλύτερο, πως κάποια μαθήματα ρίχνουν το επίπεδο, πως υπάρχει ελλιπής βιβλιογραφία και καθοδήγηση στο

μάθημα «Ποιοτικών μεθόδων στην Κοινωνική έρευνα», ότι σε κάποια μαθήματα μοιράστηκαν συγγράμματα ή προτάθηκαν βιβλία που ταιριάζουν σε προπτυχιακά προγράμματα, ενώ τέλος κάποιος/α φοιτητής/τρια αναφέρει ότι “τόσο το ακαδημαϊκό επίπεδο των φοιτητών όσο και των διδασκόντων ήταν πολύ καλό. Το γεγονός ότι υπήραχαν φοιτητές που είχαν ολοκληρώσει τις προπτυχιακές σπουδές σε άλλα τμήματα έδωσε την ευκαιρία επίλυσης προβληματισμών από ευρύτερα επιστημονικά πεδία. Η εξειδίκευση των καθηγητών ήταν ο κρισιμότερος και πιο σημαντικός παράγοντας διατήρησης και ενίσχυσης ακαδημαϊκού επιπέδου”.

Το περιεχόμενο του Π.Μ.Σ. κρίθηκε από όλους/όλες τις ερωτώμενους/ες κατάλληλο για την ειδικότητα αυτή και για όσους κοινωνικούς επιστήμονες έχουν αυτό το ενδιαφέρον. Συγκεκριμένα, ένας/μία φοιτητής/τρια θεωρεί πως το περιεχόμενο μπορεί να βελτιωθεί ενώ κάποιος/α άλλος/η πιστεύει πως θα μπορούσε να γίνει πιο ουσιαστική μελέτη των θεματικών σε ορισμένα μαθήματα. Τέλος, υπάρχει η πρόταση να εμπλουτιστεί το Π.Μ.Σ. με μαθήματα ειδίκευσης ανά κατεύθυνση για μεγαλύτερη «γκάμα» επιλογής δηλαδή να υπάρχουν 7-8 μαθήματα στο δεύτερο εξάμηνο ώστε να μπορούν να διαλέγουν τον απαιτούμενο αριθμό μαθημάτων σύμφωνα με τον κανονισμό σπουδών του Π.Μ.Σ. Τέλος, ένας/μία φοιτητής/τρια αναφέρει ότι το περιεχόμενο ανταποκρίθηκε πλήρως στον οδηγό σπουδών και στις γνώσεις που θα ήθελε να λάβει πάνω στο αντικείμενο της κοινωνικής πολιτικής. Ο διαχωρισμός σε κατευθύνσεις ήταν πολύ αποτελεσματικός ώστε να γίνει συγκεκριμένη εξειδίκευση πάνω στο πεδίο των εργασιακών σχέσεων και της αγοράς εργασίας.

- **Ακαδημαϊκό επίπεδο των φοιτητών και εμπειρία από το Π.Μ.Σ.**

Το ακαδημαϊκό επίπεδο των συμφοιτητών/τριών τους κρίθηκε ως «καλό» από 5/7 και ως «μέτριο» από 2/7. Ένας/μία φοιτητής/τρια αναφέρει ότι το ακαδημαϊκό

επίπεδο των συμφοιτητών/τριών του/της ήταν καλό για αυτό και μπόρεσε να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις ενώ κάποιος/α που έκρινε το επίπεδο των συμφοιτητών/τριών του/της ως «μέτριο» το δικαιολόγησε «λόγω μη πραγματικού ενδιαφέροντος για το Τμήμα». Τέλος, ένας/μία φοιτητής/τρια αναφέρει ότι το γεγονός ότι υπήρχαν φοιτητές που πήραν τον τίτλο με βαθμό ΑΡΙΣΤΑ ή με βαθμολογία πάνω από 8 δείχνει ένα υψηλό επίπεδο. Επίσης, επειδή κάποιιοι προέρχονται από τμήματα διαφορετικού επιστημονικού πεδίου έδωσαν σε όλους τη δυνατότητα διεπιστημονικών προβληματισμών και αναζητήσεων.

Η εμπειρία συμμετοχής στο Π.Μ.Σ. αξιολογείται ως «**αρκετά ικανοποιητική**» (5/7) και ως «**λίγο ικανοποιητική**» (2/7). Ειδικότερα, ένας/μία ερωτώμενος/η πιστεύει πως πρέπει να υπάρχει επαναληπτική εξεταστική και πως θα έπρεπε να μπορούν να επιλέγουν μαθήματα και από τις δύο (2) κατευθύνσεις. Επίσης, ο/η ίδιος/α φοιτητής/τρια επισημαίνει πως υπήρχαν μαθήματα στα οποία ο/η καθηγητής/τρια παρουσιάστηκε μόνο δύο (2) φορές και πως υπήρχαν μαθήματα που ο/η καθηγητής/τρια έκανε «μονόλογο» και έδινε μηδενικά ερεθίσματα. Τέλος, ένας/μία ερωτώμενος/η αναφέρει ότι “η γνωριμία με ανθρώπους εξειδικευμένους σε διαφορετικά επιστημονικά πεδία και η καθημερινή συναναστροφή με καθηγητές που πάντα ήταν πρόθυμοι να βοηθήσουν ήταν η πιο σημαντική εμπειρία μου στον ακαδημαϊκό χώρο. Σημαντική εμπειρία αποτέλεσε και ο σωστός ακαδημαϊκός-επαγγελματικός προσανατολισμός από τους καθηγητές που μου έδωσαν την ευκαιρία να διευρύνω τους ορίζοντές μου”.

- **Διδακτικό προσωπικό και διδασκαλία**

Σε γενικές γραμμές οι περισσότεροι/ες ερωτώμενοι/ες αναφέρουν ότι οι καθηγητές/τριες είχαν καλή επαφή με τους/τις φοιτητές/τριες στη διάρκεια του μαθήματος (7/7). Όλοι/ες εκτός από έναν/μία συμφωνούν ότι ήταν διαθέσιμοι/ες στους/στις φοιτητές/τριες εκτός μαθημάτων και όλοι/ες συμφωνούν στο ότι οι

καθηγητές/τριες ενεργοποιούσαν τους/τις φοιτητές/τριες κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Ειδικότερα, οι ερωτώμενοι/ες αναφέρουν σε γενικές γραμμές ότι οι καθηγητές είχαν καλή επαφή, ήταν διαθέσιμοι/ες για συζήτηση (απορίες, επίλυση προβλημάτων κ.λπ.) αν και αυτό δεν ισχύει για όλους τους καθηγητές/τριες. Επισημαίνεται ότι κάποιος/α καθηγητής/τρια ήταν διαθέσιμος/η μόνο εντός των ωρών διδασκαλίας και όχι εκτός του μαθήματος. Κάποιος/α φοιτητής/τρια ανέφερε συγκεκριμένα «...και εξαιρέσεις, οι οποίες προσβάλλουν τους/τις φοιτητές/τριες και τους προσδίδουν χαρακτηρισμούς που δεν έχουν βάση, επειδή προέρχονται από μια συγκεκριμένη περιοχή με αποτέλεσμα να αποτρέψουν τον/την φοιτητή/τρια από την επιλογή του συγκεκριμένου μαθήματος ενώ ήταν μέσα στα ενδιαφέροντά του/της». Τέλος, ένας/μία ερωτώμενος/η αναφέρει ότι στην πλειονότητα οι καθηγητές είχαν καλή επαφή, ήταν διαθέσιμοι εκτός μαθημάτων και ενεργοποιούσαν τους φοιτητές στη διάρκεια του μαθήματος. Θα ήθελε όμως να σταθεί “στα αρνητικά ώστε να υπάρχει η αντίστοιχη βελτίωση. Υπήρχαν καθηγητές/τριες που κατά τη διάρκεια των μαθημάτων δεν ενεργοποιούσαν τους φοιτητές παρά μόνο έμεναν σε μια στείρα μεταφορά γνώσεων μέσω ενός μονολόγου όπως συμβαίνει στη Β΄βαθμια εκπαίδευση. Στο επίπεδο μεταπτυχιακών/διδακτορικών φοιτητών θα έπρεπε να προάγεται ο διάλογος και η μη στρατευμένη έρευνα”.

Οι φοιτητές/τριες υποστηρίζουν ότι η διδασκαλία ήταν **κατανοητή, ενδιαφέρουσα** (7/7), ενώ 7/7 συμφωνούν ότι γινόταν με **σωστό ρυθμό**. Ισχυρίζονται επίσης ότι ήταν **καλά οργανωμένη** (5/7) και ότι **υποστηριζόταν από οπτικό-ακουστικά μέσα** (4/7). Ένας/μία φοιτητής/τρια πιστεύει πως κάποια μαθήματα έπρεπε να υποστηρίζονται από οπτικό-ακουστικά μέσα και ένας/μία ακόμα φοιτητής/τρια πως η πλειοψηφία των μαθημάτων δεν πληρούσε κανένα από τα παραπάνω χαρακτηριστικά. Υπάρχει επιπλέον ένας/μία φοιτητής/τρια που παρά τις θετικές απαντήσεις που δίνει αναφέρει ότι “υπήρχαν φορές που η διδασκαλία έχανε το ενδιαφέρον και την κατανόηση καθώς δεν στόχευε στον προβληματισμό των

φοιτητών αλλά στην απλή και παραδοσιακή παράδοση μαθήματα”. Το γεγονός αυτό το έχει αναφέρει και στην απάντησή του/της στην προηγούμενη ερώτηση.

- **Η επίβλεψη της διπλωματικής εργασίας**

Οι φοιτητές/τριες αναφέρουν ότι η επίβλεψη της διπλωματικής εργασίας ήταν **διαρκής** (5/7), **επαρκής** (5/7) και **ικανοποιητική** (3/7). Γενικά ένας/μια φοιτητής/τρια αναφέρει πως ήταν «άψογη» και πως είχε «ορθή και συμβουλευτική καθοδήγηση». Κάποιος/α άλλος/η ότι ήταν πολύ υποστηρικτική. Ένας/μια φοιτητής/τρια αναφέρει πως ο/η επιβλέπων/ουσα καθηγητής/τρια ενδιαφερόταν πολύ για την εξέλιξη της διπλωματικής και πως είχε συχνή επικοινωνία. Κάποιος/α άλλος/η φοιτητής/τρια πως η επίβλεψη ήταν επαρκής όσον αφορά την επικοινωνία με τον/την επιβλέποντα/ουσα αλλά τα υπόλοιπα δύο μέλη της επιτροπής ήταν παντελώς αμέτοχα και πως την ημέρα της παρουσίασης έδωσαν την εντύπωση πως δεν είχαν διαβάσει το πλήρες κείμενο της διπλωματικής. Τέλος, ένας/μία φοιτητής/τρια αναφέρει ότι “δεν υπήρχε κανένα πρόβλημα στη διαδικασία επίβλεψης της διπλωματικής εργασίας. Από την πρώτη στιγμή (αναζήτηση θέματος) μέχρι την τελευταία (υποστήριξη) ο επιβλέπων καθηγητής ήταν δίπλα μου για να με βοηθήσει με τη βιβλιογραφία, τη δομή και το περιεχόμενο”.

- **Προτάσεις βελτίωσης του Π.Μ.Σ.**

Στην ενότητα αυτή ζητήθηκε από τους φοιτητές να υποδείξουν αυτό που δεν θα ήθελαν να αλλάξει στο Π.Μ.Σ. Τα σημεία που ανάδειξαν οι απαντήσεις των φοιτητών/τριών ήταν τα εξής:

- Να παραμείνουν τα μαθήματα της Στατιστικής (3/7) που είναι όπως θα έπρεπε να είναι και της αξιολόγησης προγραμμάτων (1/7),

- Ο στόχος του Π.Μ.Σ. που αφορά την παροχή επιστημονικών γνώσεων σε ζητήματα μεθοδολογίας κοινωνικών ερευνών (1/7) και
- Να μην αλλάξει ο δημόσιος χαρακτήρας του (2/7).
- Ο διαχωρισμός σε κατευθύνσεις, γιατί είναι πολύ σημαντικό να μπορεί ο φοιτητής να διαλέξει την εξειδίκευσή του σε συγκεκριμένο αντικείμενο της κοινωνικής πολιτικής.

Όσον αφορά τα πράγματα που θα επιθυμούσαν περισσότερο να αλλάξουν στο Π.Μ.Σ.:

- Ο χώρος διδασκαλίας καθώς και οι υπολογιστές γιατί είναι οι συνθήκες δύσκολες ειδικά τους χειμερινούς μήνες (1/7),
- Να συνδεθεί η θεωρία με την πράξη (πρακτική άσκηση, συμμετοχή σε ερευνητικά προγράμματα ή σε συνεργαζόμενους φορείς) (1/7),
- Δυνατότητα επιλογής ενός μαθήματος από τον κύκλο που δεν έχουν επιλέξει (1/7),
- Να οριστεί αργότερα η ώρα διδασκαλίας για διευκόλυνση των φοιτητών/τριών που εργάζονται (1/7), και
- Να μην δηλώνουν οι φοιτητές/τριες θέμα διπλωματικής τον Μάρτιο όταν ακόμα δεν ξέρουν τους/τις καθηγητές/τριες και το περιεχόμενο των μαθημάτων γιατί αυτό είχε ως αποτέλεσμα η επιλογή να είναι πιεστική για μια διπλωματική που παρέδωσαν ένα χρόνο μετά.
- Ο παραδοσιακός τρόπος εξετάσεων. Η βαθμολόγηση να γίνεται και στα μαθήματα του 1^{ου} εξαμήνου μέσω εργασιών όπως γίνεται στα μαθήματα κατεύθυνσης. Στα μαθήματα κοινωνικής Στατιστικής δια μέσου των εργασιών θα μπορούσαν να οφελήσουν πρακτικά τους φοιτητές ώστε στη διπλωματική τους εργασία να χρησιμοποιούν τόσο ποιοτικές όσο και ποσοτικές μεταβλητές.

Ως προς τα πεδία που θα επιθυμούσαν οι φοιτητές/τριες να προστεθούν ή

αναπτυχθούν περισσότερο, αναφέρονται:

- Πρέπει και για τις δύο κατευθύνσεις να υπάρχουν μαθήματα οικονομικών επιστημών (1/7),
- Ερευνητικό πρόγραμμα ως πρακτική άσκηση (1/7),
- Θα μπορούσε να αναπτυχθεί περισσότερο ο σχεδιασμός και η αξιολόγηση προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής και να επεκταθεί σε δύο εξάμηνα (2/7),
- Το μάθημα της μεθοδολογίας κοινωνικών ερευνών (2/7) και του σχεδιασμού και αξιολόγησης προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής αποτελούν το βασικό πεδίο του Π.Μ.Σ. και θα πρέπει να δίνεται ο απαραίτητος ακαδημαϊκός χρόνος για τη διδασκαλία τους (1/7),
- Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή και ανάπτυξη στο μάθημα Ποιοτικές έρευνες της κοινωνικής έρευνας (1/7), και
- Θα μπορούσαν να προστεθούν στο Π.Μ.Σ. και μαθήματα κοινωνιολογικού περιεχομένου ή να αναπτυχθεί πιο πολύ το μάθημα σχετικά με τον κοινωνική αποκλεισμό ή και να αλλάξει διδάσκοντα ώστε να μπορούν να το παρακολουθήσουν περισσότεροι (1/7).
- Μαθήματα ή παραδόσεις πάνω στο ευρωπαϊκό πλαίσιο κοινωνικής πολιτικής μέσω της μελέτης του ευρωπαϊκού πολιτικού συστήματος.

Ως προς τον προσδιορισμό των πεδίων που θα επιθυμούσαν να αφαιρεθούν ή να αναπτυχθούν λιγότερο στο Π.Μ.Σ.:

- Να αναπτυχθεί το πεδίο της πρακτικής είτε σε κάποιο ερευνητικό πρόγραμμα του Παντείου Πανεπιστημίου είτε σε συνεργασία με άλλους φορείς (1/7),
- Να αναπτυχθούν περισσότεροι οι θεωρίες κοινωνικής συνοχής (1/7),
- Δεν βρίσκω τι μπορεί να αφαιρεθεί, το κάθετι προσθέτει και μια επιπλέον πτυχή στη γνώση αυτής της επιστήμης και
- Ο τρόπος αξιολόγησης των φοιτητών/τριών.

Συμπεράσματα

Όπως προκύπτει από την προηγούμενη ανάλυση μπορούμε να ισχυριστούμε ότι επιτεύχθηκαν εν γένει οι αρχικοί στόχοι που επεδίωκε το μεταπτυχιακό πρόγραμμα και δόθηκε η ζητούμενη έμφαση στη βαθύτερη γνώση των μεθοδολογικών εργαλείων και των εφαρμογών που προκύπτουν για την άσκηση κοινωνικής πολιτικής. Βασιζόμενοι στις απαντήσεις των φοιτητών θα μπορούσαμε να πούμε ότι μια περαιτέρω ανάπτυξη τεχνικών και μεθοδολογιών με έμφαση σε συγκεκριμένες εφαρμογές στα πεδία της Κοινωνικής Πολιτικής θα αξιοποιούσε επιπλέον το προαναφερθέν σημείο. Όπως φαίνεται το ενδιαφέρον των φοιτητών επικεντρώνεται σε πραγματικές εφαρμογές και στην πρακτική εφαρμογή των τεχνικών που διδάσκονται στο Π.Μ.Σ. Επίσης αναφέρουμε ότι κατόπιν εισήγησης της Σ.Ε. του Π.Μ.Σ. τα θέματα των διπλωματικών εργασιών δηλώνονται αργότερα κατά τη διάρκεια του εαρινού εξαμήνου, ώστε να έχουν οι φοιτητές/τριες τον απαιτούμενο χρόνο.

Το ακαδημαϊκό περιεχόμενο, η δομή και οργάνωση του Π.Μ.Σ. κινούνται σε αρκετά ικανοποιητικά επίπεδα και μπορούν να ενισχυθούν περισσότερο, ώστε να αξιοποιηθεί περαιτέρω η ήδη θετική του αποτίμηση.

Βιβλιογραφία

- Κ. Κασιμάτη, *Κοινωνικός Σχεδιασμός και Αξιολόγηση*, Αθήνα (Gutenberg) 2002.
- J. Bell, *Μεθοδολογικός Σχεδιασμός Παιδαγωγικής και Κοινωνικής Έρευνας*, μτφρ. Α. Ρήγα, Αθήνα (Gutenberg) 2001.
- J. Herman – L. Morris and C. Fitz-Gibbon, *Evaluator’s Handbook*, California (Sage) 1987.
- M. O. Patton, *How to use Qualitative Methods in Evaluation*, (Sage) 1987.
- M. Patton, *Utilization-Focused Evaluation*, (Sage) 1997.
- C. Robson, *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου*, μτφρ. Β. Νταλάκου, Κ. Βασιλικού. επιμ. Κ. Μιχαλοπούλου, Αθήνα (Gutenberg) 2007.
- P. Rossi – H. Freeman, *Evaluation: A Systematic Approach*, Beverly Hills (Sage) 1993.
- B. Stecher – W. Davis, *How to focus an Evaluation*, (Sage) 1987.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

3. Ήταν το περιεχόμενο το κατάλληλο;

Ναι Όχι

Παρακαλώ σχολιάστε σχετικά:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Πώς αξιολογείτε το ακαδημαϊκό επίπεδο των συμφοιτητών:

Πολύ καλό Καλό Μέτριο Κακό Πολύ κακό

Παρακαλώ σχολιάστε σχετικά:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. Η εμπειρία σας από το Π.Μ.Σ. ήταν:

Πολύ ικανοποιητική Αρκετά (ικανοποιητική) Λίγο (ικανοποιητική)
Καθόλου

Παρακαλώ σχολιάστε σχετικά:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

– Διδασκαλία και έλεγχος ποιότητας

6. Πιστεύετε ότι οι καθηγητές:

Έχουν καλή επαφή με τους φοιτητές στη διάρκεια του μαθήματος: Ναι Όχι
Είναι διαθέσιμοι στους φοιτητές εκτός μαθημάτων: Ναι Όχι
Ενεργοποιούν τους φοιτητές στη διάρκεια του μαθήματος: Ναι Όχι

Παρακαλώ σχολιάστε σχετικά:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

7. Κατά τη γνώμη σας η διδασκαλία ήταν εν γένει

Κατανοητή	Ναι	Όχι
Με σωστό ρυθμό	Ναι	Όχι
Ενδιαφέρουσα	Ναι	Όχι
Καλά οργανωμένη	Ναι	Όχι
Υποστηριζόταν από οπτικό-ακουστικά μέσα	Ναι	Όχι

Παρακαλώ σχολιάστε σχετικά:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. Η επίβλεψη της διπλωματικής εργασίας ήταν:

Διαρκής	Ναι	Όχι
Επαρκής	Ναι	Όχι
Ικανοποιητική	Ναι	Όχι

Παρακαλώ σχολιάστε σχετικά:

.....

.....

.....

.....

.....

Αθήνα, 19 Σεπτεμβρίου 2012

**ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΠΟΦΟΙΤΟΥΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ**

Η Συντονιστική Επιτροπή του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος, με τη σύμφωνη γνώμη της Γενικής Συνέλευσης, σας παρακαλεί να βοηθήσετε στη βελτίωση και την καλύτερη οργάνωση του Προγράμματος απαντώντας στο ερωτηματολόγιο που επισυνάπτεται. Τα συμπληρωμένα ερωτηματολόγια κατατίθενται ανωνύμως σε κλειστό φάκελο με την ένδειξη Συντονιστική Επιτροπή του Π.Μ.Σ. στη Γραμματεία του Τμήματος το αργότερο μέχρι τη Παρασκευή 12 Οκτωβρίου.

Γνωρίζοντας ότι θα ανταποκριθείτε θετικά στο αίτημα αυτό, σας ευχαριστούμε θερμά εκ των προτέρων για τη συμβολή σας στην προσπάθειά μας,

Η Συντονιστική Επιτροπή του Π.Μ.Σ.

Καθηγητής Σ. Ρομπόλης

Αναπλ. Καθηγήτρια Α. Μιχαλοπούλου

Επικ. Καθηγήτρια Μ. Κορασίδου

Επικ. Καθηγητής Χ. Μπάγκαβος

Επικ. Καθηγήτρια Μ. Συμεωνάκη

